

SAMORZĄD MIEJSKI

Miesięcznik Związku Miast Polskich

Nr 10 (138), grudzień 2007
ISSN 1730-5187

Postulaty do rządu

Deklaracja w sprawie decentralizacji państwa

W NUMERZE

ZE ZWIĄZKU

IV Związek Miast Polskich od końca lat 90. monitoruje politykę społeczną miast, promując najlepsze przykłady działań. Na podstawie ankiet, na które odpowiedziało ponad 100 miast, przedstawiamy kolejne dobre pomysły oraz inicjatywy miejskie przeciwdziałające ubóstwu.

VI W Poznaniu 6 listopada br. rozstrzygnięto konkurs „Samorządowy Lider Zarządzania 2007” i wyłoniono 11 laureatów. Jego celem było upowszechnianie dobrych praktyk. Na naszych łamach prezentujemy 11 nagrodzonych projektów: w dziedzinie kultury przedsięwzięcia: Masłowa, Żor, Turku, w dziedzinie oświaty programy z: Limanowej, Koszalina, Elku i powiatów: rawickiego i poznańskiego, a w dziedzinie pomocy społecznej nagrodzone pomysły ze: Słupna, Szczecina, Bytowa i powiatu słupskiego.

KRONIKA KRAJOWA

XI Prawie 500 osób z krajów europejskich, instytucji unijnych oraz z Meksyku i Malezji uczestniczyło w zorganizowanej w Berlinie 5-6 listopada br. konferencji „URBAN – URBACT”. Polskę reprezentowało 26 osób, spośród których aktywnie poszukiwały już partnerów do nowych projektów takie miasta, jak: Lublin, Kielce czy Poznań.

KRONIKA ZAGRANICZNA

XIII W Kosowie 17 listopada br. odbyły się wybory do Zgromadzenia Parlamentarnego oraz do samorządów. Obserwowała je licząca prawie 150 osób międzynarodowa misja zorganizowana przez Radę Europy. Jan Bronś, burmistrz Oleśnicy, członek Zarządu ZMP, jako jedyny przedstawiciel polskich samorządów uczestniczył w pracach misji.

MIASTA JUBILEUSZOWE

XIV W listopadzie minęło 550 lat od uzyskania przez Sulmierzyce praw miejskich. O pracowitych i rzetelnych mieszkańcach, o udanych inwestycjach, o przedsięwzięciach, które trzeba w mieście zrealizować, opowiada burmistrz Sulmierzyca, Idzi Kalinowski.

Na okładce: Ratusz w Sulmierzycach, obecnie siedziba Muzeum Regionalnego Ziemi Sulmierzyckiej.
Fot. Archiwum UM

Zarząd ZMP w Wołominie

Postulaty do rządu

Zarząd ZMP zebrał się tuż po wyborach parlamentarnych na posiedzeniu w Wołominie 26 października br. W związku ze zmianą układu sił politycznych dysktowano na temat postulatów samorządowych skierowanych do nowego rządu.

Platforma Obywatelska w swoim programie zapisała deklarację zawarcia umowy społecznej z samorządem terytorialnym, która ma na celu dalszą decentralizację państwa. Jest więc szansa na wprowadzenie przynajmniej niektórych zmian.

Zarząd zaopiniował pozytywnie, bez uwag, projekt rozporządzenia Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w sprawie przyjęcia Uzupełnienia SPO *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* na lata 2004–2006, Ministerstwa Środowiska w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, oraz Rady Ministrów w sprawie warunków i trybu udzielania kredytów i pożyczek ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego. Zgłoszono uwagę, aby do projektu ministra transportu w sprawie udzielania pomocy publicznej w ramach PO Infrastruktura i Środowisko na inwestycje transportowe dopisać dworce główne w Gdańsku, Poznaniu i Katowicach.

Przedstawiciele miast członkowskich ZMP podjęli też stanowisko w sprawie konieczności nowelizacji ustawy o ochronie kultury w zakresie kompetencji konserwatora zabytków. Należy przede wszystkim określić obszar „otoczenia” zabytku, gdyż w tej chwili konserwatorzy rozszerzają go nadmiernie – aż do kilkunastu kilometrów. Ponad-

to warto dodać zapis o refundacji przez wojewódzkich konserwatorów połowy kosztów (ponoszonych dziś przez inwestorów), zleczanych przez nich badań archeologicznych w ramach realizowania przez państwo zadania strzeżenia dziedzictwa narodowego.

Członkowie Zarządu zaprotestowali przeciwko podniesieniu opłaty za składowanie niesegregowanych odpadów komunalnych o 500 proc. – z 15 do 75 zł za tonę. Samorządy obawiają się, że w wyniku przerzucenia tej opłaty na mieszkańców powstanie wiele dzikich wysypisk w lasach. Rozwiązaniem tego problemu byłaby zmiana dystrybucji środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, tak by pieniądze wracały do gminy, w której odpady są wytwarzane, z zaznaczeniem, że są to środki na system gospodarki odpadami.

Ponieważ 2008 r. ma być Rokiem Ochrony Środowiska w polskich samorządach, Zarząd zdecydował, że tej tematyce poświęcony zostanie przyszłoroczny, VI Kongres Miast Polskich. Ustalono również, że odbędzie się on w Poznaniu, gdzie w grudniu przyszłego roku zostanie zorganizowana Międzyrządowa Konferencja Klimatyczna, która tematycznie wpisuje się w zagadnienia związane z ochroną środowiska.

HH

DEKLARACJA W SPRAWIE DECENTRALIZACJI PAŃSTWA

W związku z zapowiedzią Platformy Obywatelskiej zawarcia umowy społecznej z samorządami, dotyczącej dalszej decentralizacji państwa, przewodniczący ogólnopolskich organizacji gmin, powiatów i województw deklaruje wolę zawarcia takiej umowy z rządem. Jesteśmy przekonani, że przyniesie ona wyzwolenie nowej aktywności społecznej i gospodarczej na rzecz rozwoju cywilizacyjnego Polski i efektywnego wykorzystania funduszy UE. Biorąc pod uwagę doświadczenia środowisk samorządowych we współpracy z kolejnymi rządami i odnosząc je do tez zawartych w programach PO i PSL, proponujemy, aby obejmowała ona następujące problemy z zakresu spraw ustrojowych oraz finansowo-majątkowych:

1. Problemy ustrojowe (niewymagające zmian w Konstytucji):

■ Uchylenie ustawowego zakazu łączenia funkcji w JST z mandatem senatora – krok w kierunku re-

alizacji ostatniej niezrealizowanej tezy programu reform ustrojowych państwa z 1981 r. (*Samorządna Rzeczpospolita*) – Senat izbą samorządową.

■ Ordynacja większościowa (w zasadzie jednomandatowe okręgi wyborcze) w wyborach organów stanowiących JST.

■ Wprowadzenie bezpośrednich wyborów marszałka województwa – organu wykonawczego o istotnym znaczeniu dla polityki regionalnej.

■ *Rozważenie możliwości wprowadzenia zasady, że powiat jest wspólnotą mieszkańców i związkiem gmin (nie w rozumieniu celowego związku komunalnego), a w ślad za tym m.in. zapewnienie udziału z urzędu wójtów i burmistrzów w radzie powiatu (postulat do dalszej dyskusji).*

■ Wprowadzenie zasady, że sekretarza JST, który może wykonywać powierzone sobie funkcje organu wykonawczego, powołuje organ wykonawczy, a skarbnika JST, który jest głównym księgo-

wym budżetu – organ stanowiący na wniosek organu wykonawczego (bez zmian).

■ Konsolidacja miast na prawach powiatu z powiatami „obwarankowymi” z wprowadzeniem zasady, że wszystkie miasta prezydenckie są miastami na prawach powiatu (dziś niektóre miasta na prawach powiatu liczą mniej niż 50 tys. mieszkańców, a inne, liczące powyżej 50 tys., nie mają tego statusu).

■ Wprowadzenie przepisów kształtujących ustrojowe zasady organizacji władz publicznych na obszarach metropolitalnych, z poszanowaniem autonomii gmin w sprawach lokalnych i z zagwarantowaniem możliwości dostosowania kształtu i finansowania organów podgminnych do potrzeb danej metropolii.

■ Pełne upodmiotowienie JST w prowadzeniu polityki rozwoju regionalnego i lokalnego (korekty w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).

■ Uporządkowanie przepisów dotyczących wykonywania zadań publicznych (w tym m.in.: zarządzanie drogami, uporządkowanie gospodarki odpadami).

■ Wprowadzenie lub racjonalizacja standardów realizacji zadań publicznych (np. policja), zmniejszenie zakresu ingerencji w innych dziedzinach (np. oświata i pomoc społeczna).

■ Przywrócenie pełnego zwierzchnictwa starostów (prezydentów miast na prawach powiatu) nad służbami i inspekcjami w ramach administracji zespolonej.

■ Uporządkowanie spraw kadrowo-płacowych w JST (zwiększenie zdolności pozyskiwania fachowców z zewnątrz i możliwość odpowiedniego ich wynagradzania).

■ Stabilizacja podziału terytorialnego państwa (warunek – zgoda wszystkich stron).

■ Dalsza decentralizacja zadań państwa (np. restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa, ochrona przyrody).

■ Zrównanie sytuacji prawnej JST z organami administracji rządowej i innymi państwowymi jednostkami administracji publicznej (wpisy sądowe, opłaty za wyciągi z rejestrów itp.).

2. Problemy finansowe:

■ Reforma finansów publicznych, umożliwiająca uwzględnienie – obok planowania bieżącego – wieloletniego planowania inwestycyjnego.

■ Stworzenie systemu prefinansowania inwestycji z wykorzystaniem środków UE, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju Polski.

■ Przywrócenie w ustawie o dochodach JST zapisów stanowiących realizację konstytucyjnej gwarancji adekwatności środków do zadań:

– zasada rekompensowania ustawowego zmniejszenia wydajności źródeł finansowania

(w tym pilne zwiększenie udziałów JST w PIT o 3,4 mld zł, wg MF, w celu zrekompensowania wprowadzonych ostatnio ulg rodzinnych);

– zasada określania standardów kosztów realizacji zadań zleconych oraz tych zadań własnych, które są dofinansowywane z budżetu centralnego (pomoc społeczna, oświata, w tym kwota bazowa płac nauczycielskich).

■ Zapewnienie konsekwentnej realizacji zasady udziału JST w koniunkturze gospodarczej (odpowiedni udział w PIT, CIT i VAT), przyjętej przy uchwaleniu nowej ustawy o dochodach JST, z jednoczesnym wzmocnieniem mechanizmu wyrównawczego.

■ Zwiększenie autonomii gmin w zakresie podatków i opłat lokalnych, jako narzędzi kształtowania polityki lokalnej (np. w zakresie ładu przestrzennego – opłaty od reklam).

■ Zagwarantowanie funkcjonowania funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (przynajmniej w takiej transparentnej i poddanej pełnej kontroli społecznej formie, jak w gminnych i powiatowych funduszach).

■ Zagwarantowanie możliwości autonomicznego wyboru przez właściwe organy JST form organizacyjno-prawnych tworzonych przez siebie jednostek organizacyjnych, spośród wszystkich dotychczasowych możliwości, gwarantowanych przez ustawę o gospodarce komunalnej (w tym zakładów budżetowych).

■ Wprowadzenie zasady możliwości powierzenia realizacji zadań przez JST samorządowym osobom prawnym w trybie bezprzetargowym.

■ Uproszczenie zasad realizacji partnerstwa publiczno-prywatnego i rozszerzenie możliwości jego zawierania na wszystkie sfery działalności publicznej.

■ Racjonalne uregulowanie zasad realizacji zadań publicznych w ochronie zdrowia, w tym urealnienie funkcji właścicielskiej gestorów szpitali publicznych.

3. Problemy majątkowe:

■ Nieodpłatne przekazanie samorządom regionalnym i lokalnym udziałów SP w lotniśkach regionalnych i lokalnych, agencjach rozwoju regionalnego, regionalnych oddziałach telewizji publicznej (TVP 3) i regionalnych rozgłośniach PR oraz innych spółek i przedsiębiorstw ogólnego znaczenia gospodarczego i użyteczności publicznej.

■ Wprowadzenie zasady przekazywania udziałów SP w innych spółkach, mających znaczenie dla rozwoju gminy, powiatu lub województwa, na wniosek właściwych organów tych jednostek.

■ Likwidacja Agencji Nieruchomości Rolnych i Agencji Mienia Wojskowego:

– zarządzanie całością mienia SP – starosta;

– wprowadzenie zasady komunalizacji mienia rolnego lub powojkowego na wniosek JST, do realizacji jej zadań własnych, w tym rozwojowych.

■ Realizacja zaległych spraw majątkowych, m.in.:

– racjonalne załatwienie problemu własności urządzeń służących do oświetlenia ulic;

– sprawiedliwy zwrot nakładów inwestycyjnych gmin w Telekomunikacji Polskiej SA i zakładach energetycznych (przekazanie odpowiedniej ilości udziałów SP);

– dokończenie realizacji ustawy wprowadzającej reformy z 1998 roku.

■ Zapewnienie udziału dwóch przedstawicieli samorządu w Radzie Nadzorczej BGK.

4. Pozycja samorządu terytorialnego w Polsce:

■ Realizacja zasady konsultowania projektów ustaw przez Radę Ministrów i podczas prac w parlamencie.

■ Wzmocnienie instytucjonalnej roli samorządu terytorialnego w Polsce poprzez ustanowienie przez rząd i przekazanie samorządowi Instytutu Samorządowego wraz z odpowiednią infrastrukturą – byłaby to równocześnie rekompensata za odebrane po wojnie związkowi samorządowemu obiekty i instytucje.

■ Pokrywanie kosztów reprezentowania Polski w europejskich i międzynarodowych instytucjach samorządowych (Komitet Regionów UE, Rada Europy i inne).

Przedstawiciele i eksperci związków gmin, powiatów i województw deklarują gotowość przedłożenia w ciągu dwóch miesięcy projektów niezbędnych zmian prawnych albo udział w pracach odpowiednich zespołów pracujących nad tymi zmianami w tych dziedzinach, gdzie niezbędne jest uczestnictwo innych zainteresowanych środowisk (np. ochrona zdrowia).

Organizacje reprezentowane w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego powołują zespół roboczy ds. decentralizacji, złożony z wyznaczonych przedstawicieli, którego przewodniczącym jest współprzewodniczący komisji ze strony samorządowej.

Warszawa, 7 listopada 2007 r.

*Ryszard Grobelny,
prezes Związku Miast Polskich,
Andrzej Kościelny, wiceprezes
Zarządu Unii Miasteczek Polskich,
Mariusz Poznański,
przewodniczący Związku Gmin Wiejskich RP,
Marek Nawara, wiceprezes
Zarządu Związku Województw RP,
Tadeusz Nalewajk, prezes
Zarządu Związku Powiatów Polskich,
Piotr Uszok, współprzewodniczący Komisji
Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.*

Giełda Dobrych Pomysłów

Miasta walczą z ubóstwem (2)

Związek Miast Polskich od końca lat 90. monitoruje politykę społeczną miast, promując najlepsze przykłady działań. Na podstawie ankiet, na które odpowiedziało ponad 100 miast, przedstawiamy kolejne dobre pomysły oraz inicjatywy miejskie przeciwdziałające ubóstwu.

Wyraczkają one często poza obowiązkowe zadania samorządu i są realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi. W poprzedniej części została omówiona najszerza grupa zgłoszonych projektów, które przewyższają skutki ubóstwa wynikające z bezrobocia. Wiele miast organizuje dożywianie w formie domów czy banków chleba, zbiórki ubrań, mebli, sprzętu AGD czy żywności, także w Europejskim Programie Pomocy Żywnościowej (PEAD), przygotowuje imprezy świąteczne i okolicznościowe, wypoczynek dla dzieci z ubogich rodzin. Problem żebractwa dotyka miast różnej wielkości, które podejmują starania, aby ograniczyć to zjawisko (np. **Poznań** czy **Lębork**).

Liczne działania poświęcone są integracji społecznej poprzez tworzenie centrów, klubów czy stowarzyszeń oraz programy, np. „Odnaleźć siebie” z **Ciechanowa**, „Wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem, uzależnionych, wychodzących z nałogu, współuzależnionych poprzez współorganizację prac interwencyjnych” z **Bytowa**, „Podaj pomocną dłoń” z **Rumii**. Miasta wspomagają uczniów, udzielając stypendiów, korepetycji czy kupując podręczniki dla dzieci i młodzieży z uboższych rodzin. Rodzina i dzieci to bardzo często adresaci zintegrowanych programów podejmowanych przez miasta.

Asystent dla rodziny

Projekt „Asystent rodziny” z **Sopotu** jest skierowany do rodzin z różnymi dysfunkcjami, w których występują trudności opiekuńczo-wychowawcze i istnieje zagrożenie, że dzieci będą musiały zostać objęte opieką zastępczą. Wytypowane przez pracowników socjalnych rodziny mogą skorzystać

z wszechstronnego i systematycznego wsparcia osoby z zewnątrz. Głównymi celami projektu są: nabycie umiejętności społecznych niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania rodziny, czyli przekazanie prawidłowych wzorców, podniesienie samooceny beneficjentów, wyrobienie nawyków higienicznych, wykształcenie umiejętności racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi czy prowadzenia gospodarstwa. Projekt zaczął być wdrażany przez MOPS w maju 2006 r. Środki na zatrudnienie asystentek rodziny pochodzą z budżetu miasta z projektu „**Bezrobocie – nie dla mnie**”, kierowanego do bezrobotnych mieszkańców **Sopotu**, którzy uzyskują kwalifikacje po gruntownym przeszkoleniu przez pracowników Działu Pracy Socjalnej, trenerów i psychologów.

Bardzo trudną kwestią jest namówienie rodziny do wyrażenia zgody na przyjęcie asystenta do swojego domu, co jest warunkiem uczestnictwa w projekcie, podobnie jak podpisanie kontraktu socjalnego zawierającego konkretne zadania, jakie są stawiane przed wszystkimi osobami, które mają wpływ na sytuację. Każdy zakres czynności, których wykonania podejmuje się asystent, jest dostosowany do specyficznych potrzeb danej rodziny. Podczas realizacji projektu regularnie monitoruje się sytuację w domu, modyfikuje plan pomocy i ocenia proces zmian poprzez ankiety ewaluacyjne.

W pierwszej edycji projektu (od maja do grudnia 2006 r.) projekt obejmował 17 rodzin, którymi opiekowało się pięć asystentek. Od lutego do czerwca 2007 r. przeszkolono kolejne osoby do pracy w charakterze asystenta rodziny w projekcie „**Można inaczej**”, skierowanym do młodzieży i długotrwale bezrobotnych. Projekt „Asystent rodziny” pozwolił usamodzielnic się już jed-

nej rodzinie oraz przyczynił się do stworzenia nowych miejsc pracy.

Szkolenie dla dysfunkcyjnych rodziców

Koszalin realizuje „Program wsparcia specjalistycznego dla rodzin dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego: **PARASOL, czyli bezpieczne dzieciństwo**”, którego celem jest praca z rodziną dziecka i zapobieganie jej dezorganizacji. Program dofinansowany z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przewiduje organizację cyklu zajęć informacyjnych i warsztatów dla rodziców z udziałem pedagoga i psychologa, spotkań ze specjalistą od uzależnień, treningów socjoterapeutycznych dla dzieci, a także wspólnych zajęć dla dzieci i rodziców. Wszystkie te działania mają za zadanie podniesienie wiedzy i umiejętności rodzicielskich, które pomogą rozwiązywać sytuacje konfliktowe, lepiej komunikować się z innymi ludźmi, radzić sobie z problemami natury socjalno-bytowej, zdrowotnej oraz uzależnień, rozwijać i umacniać prawidłowe postawy społeczne.

Zapobiegać patologiom

Przeciwdziałanie patologizacji rodziny, starania o jej zachowanie i ochrona dzieci to główny cel projektu socjalnego „**Dobry wieczór**”, który jest wdrażany w **Krakowie**. Realizacja tego programu polega na utworzeniu zespołu interwencyjnego złożonego z pracownika socjalnego, specjalisty pracy z rodziną, a w razie potrzeby psychologa czy funkcjonariusza straży miejskiej lub policji, który odwiedza w godzinach popołudniowych i wieczornych rodziny zagrożone patologią, aby monitorować sytuację małoletnich dzieci. Dzięki podjętym działaniom można prowadzić profilaktyczną pomoc dla rodzin będących we wczesnej fazie dysfunkcyjności i w ten sposób zminimalizować skutki patologii szczególnie w odniesieniu do dzieci. Rodziny do projektu są typowane przez pracowników socjalnych z uwzględnie-

niem takich kryteriów, jak niepokojące sygnały ze środowiska lokalnego, podejrzenie o przemoc, alkoholizm, zagrożenie demoralizacją, niewydolność wychowawcza.

Samopomoc na kryzys

Innym projektem krakowskim, skierowanym również do rodzin, jest „BAGARZ – Bardzo Aktywna Grupa Ambitnie Realizująca Zadania”. Adresatem podejmowanych działań są: rodziny wielodzietne lub takie, w których występuje problem alkoholowy, oraz samotnie wychowujący dzieci. Celem projektu jest inicjowanie tworzenia grup samopomocowych, które poprzez

temu. Przewiduje także takie przedsięwzięcia, jak utworzenie hoteliku kryzysowego. Wszystkie działania podejmowane są w kooperacji, przy wspólnie określonym celu, w zależności od sytuacji dziecka, jego wieku, w ścisłej współpracy z rodziną. Głównym realizatorem działań w MOPR jest zespół ds. opieki nad dzieckiem i rodziną.

Wyjść z bezdomności

Innym istotnym problemem, z którym borykają się miasta, jest bezdomność. Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, stworzenie im szans rozwiązania problemu, usamodzielnienia się i powrotu do środowiska spo-

działania negatywnym skutkiem długotrwałego bezrobocia poprzez wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zapobiec eksmisjom

W **Przemysłu** od czerwca tego roku wprowadzany jest środowiskowy projekt „Zapobiec eksmisjom” przeznaczony dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, mających wieloletnie zadłużenie czynszowe. Programem objęto 97 gospodarstw domowych, w których żyją osoby zagrożone eksmisją i marginalizacją społeczną. Przedsięwzięcie ma zmobilizować do podejmowania samodzielnych działań, zaktywizować zawodowo, a także zmotywować do podejmowania działań samopomocowych. Pracownicy socjalni MOPS będą udzielać porad dotyczących praw do dodatków mieszkaniowych, wnoszenia porad o rozłożeniu zaległości czy umorzenia odsetek, informować o warunkach przyznania pomocy, uczyć gospodarowania posiadanymi zasobami finansowymi. Partnerami programu są: spółdzielnie mieszkaniowe, Wydział Gospodarki Lokalowej Urzędu Miasta, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej, Zrzeszenie Właścicieli Nieruchomości i prywatni właściciele.

Tańsze leki

Liczne programy miejskie skierowane są do osób starszych (np. dotyczące organizacji ich czasu wolnego) i chorych. W **Łodzi** refinansuje się koszty zakupu leków dla osób w trudnej sytuacji materialnej przez aptekę komunalną. W **Rudzie Śląskiej** wdrażany jest program „Nie jesteś sam w chorobie”, który przewiduje udzielanie wsparcia przewlekle chorym o niskich dochodach.

Pomysł pozyskiwania leków, które mogą zostać bezpłatnie przekazane osobom potrzebującym, realizowany jest przez Stowarzyszenie Parafia MBNP w **Tarnobrzegu** pod nazwą „Apteki leków pozyskiwanych od osób prywatnych”. Wydatki na leki stanowią duży procent świadczeń przyznawanych z pomocy społecznej, dlatego dzięki temu programowi więcej środków pieniężnych będzie można przeznaczyć na inne niezbędne potrzeby rodziny, np. żywność.

JOANNA PRONIEWICZ

Od lutego do czerwca 2007 r. w Sopocie przeszkolono kolejne osoby do pracy w charakterze asystenta rodziny w projekcie „Można inaczej”. Na zdjęciu wręczenie certyfikatów asystentkom rodziny.
Fot. Arch. MOPS w Sopocie

poszerzenie wiedzy o łączących ich członków problemach odnajdują sposób na pokonanie trudnych sytuacji i kryzysów w rodzinie. Powstanie grup poprzedza trening edukacyjno-informacyjny. Później grupy biorą udział w kilkudniowych wyjazdach do atrakcyjnych turystycznie miejsc, gdzie panują optymalne warunki do nawiązania wspólnych relacji, wzmocnienia więzi między członkami.

Zintegrowane działania

MOPR w **Zabrzu** prowadzi „Miejski Program Pomocy Rodzinie i Dziecku na rzecz Integracji Społecznej”, który został przyjęty uchwałą Rady Miasta 17 września br. Łączy on działania, począwszy od zabezpieczenia niezbędnych potrzeb rodziny (w tym mieszkania), poprzez pracę socjalną, środowiskowe formy wsparcia, pracę uliczną, aż po system opieki zastępczej i usamodzielnienie wychowanków tego sys-

tecznego to cel „Programu pomocy osobom bezdomnym i przeciwdziałania zjawisku bezdomności” w **Jaworznie**. Wpisuje się on w miejską Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006–2020. Mimo że w większości program ten zakłada realizację zadań związanych z zapewnieniem niezbędnych potrzeb osobom bezdomnym, na uwagę zasługuje fakt integracji całego systemu. Kierunki działań podzielono na: profilaktyczne, osłonowe i aktywizujące. Zadania są wykonywane przez różne podmioty, zarówno publiczne, jak i pozarządowe. Działania profilaktyczne wdrażane są w formie programu pomocy osobom zagrożonym eksmisją, w tym oddłużania, osłonowe przewidują rozwój bazy instytucjonalnej, prowadzenie domów dla bezdomnych mężczyzn i kobiet, łazni, odzieżowni, natomiast aktywizujące realizowane są poprzez programy wychodzenia z bezdomności i przeci-

OŚWIATA

KOSZALIN

Edukacja na wysokim poziomie

Koszaliński system oceny przedszkoli i szkół to oryginalne, wieloaspektowe rozwiązanie, którego naczelnym celem jest podnoszenie jakości edukacji w mieście.

Prace nad stworzeniem tego systemu rozpoczęły się na początku 2004 r. od przygotowania regulaminu i objęły wszystkie koszalińskie szkoły podstawowe oraz gimnazja. Obecnie ocenianych jest 40 placówek: 19 przedszkoli, 12 szkół podstawowych i 9 gimnazjów. Zakres oceny obejmuje 5 głównych dziedzin życia szkoły: zewnętrzne i wewnętrzne efekty pracy (np. wyniki egzaminów, oferta zajęć pozalekcyjnych), kadra pedagogiczna (np. poziom wykształcenia), uczniowie (np. laureaci i finaliści konkursów), rodzice i dyrektor (np.

pozyskiwanie środków, współpraca z samorządem).

Najlepsi otrzymują tytuł „Lidera Edukacji”, który jest przyznawany co roku w kategorii przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów. Ocena przedszkoli i szkół przeprowadza się od 15 września do 31 października każdego roku na podstawie ankiety, która jest weryfikowana przez pracowników Wydziału Edukacji Urzędu Miasta. Wyniki oceny są przedstawiane radnym z Komisji Edukacji, a laureaci zostają nagrodzeni przez prezydenta miasta wysokimi nagrodami finansowymi (od 27 do 54 tys. zł) dla szkoły i dyrektora oraz statuetką „Lidera Edukacji”.

System oceny służy wprowadzeniu konkurencji między jednostkami oświatowymi. Wyniki corocznej oceny poszczególnych placówek oświatowych są publikowane w Interne-

cie, co pozwala wszystkim mieszkańcom na szczegółowe zapoznanie się z dokonaniem szkół i przedszkoli, a jednocześnie mobilizuje dyrektorów i kadre pedagogiczną do poprawiania swoich osiągnięć.

Dzięki temu prostemu rozwiązaniu z roku na rok podnosi się jakość kształcenia, wzbogaca się oferta edukacyjna, realizowanych jest coraz więcej programów autorskich, a nauczyciele zabiegają o wyższe kwalifikacje. Po trzech latach funkcjonowania osiągnięte rezultaty potwierdzają wyniki sprawdzianów i egzaminów Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, które plasują koszalińskie szkoły podstawowe na pierwszym miejscu w województwie zachodniopomorskim i w trójce najlepszych samorządów wśród trzech województw: lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. ■

POWIAT POZNAŃSKI

Nowe kierunki i zawody

Projekt Między edukacją a zatrudnieniem realizowany przez powiat poznański pokazuje kompleksowe podejście do problemu kształcenia zawodowego młodzieży. Obejmuje wiele działań, które dostosowują szkolną ofertę edukacyjną do potrzeb rynku pracy.

Tworzenie nowych kierunków kształcenia w takich zawodach, na które jest popyt na lokalnym i krajowym rynku pracy, ma zapobiegać bezrobociu. W latach 2004–2006 w Zespole Szkół w Rokietnicy wprowadzono, początkowo jako eksperyment, kształcenie w zawodzie florysty. Po pozytywnym zaopiniowaniu florysta został wpisany przez MEN na listę zawodów. W Zespole Szkół Nr 1 w Swarzędzu od 2005 r. uruchomiono,

współpracując z firmą Volkswagen Polska, kształcenie w zawodzie monter mechatronik. Odpowiadając na potrzeby lokalnych firm związanych z transportem w 2006 r., w tej samej szkole oraz w Zespole Szkół w Mosinie powstał kierunek szkolący techników logistyków. Od 2007 r. w ZS Nr 1 w Swarzędzu powstała też klasa sportowa o profilu lotniczym.

W 7 szkołach oraz 3 poradniach psychologiczno-pedagogicznych zatrudniono doradców zawodowych, których zadaniem jest kształtowanie i późniejsze monitorowanie ścieżki zawodowej absolwentów.

Starostwo Powiatowe czynnie współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy, a także z przedsiębiorcami oraz uczelniami wyższymi. Dla projektu raz w roku prowadzona jest analiza potrzeb rynku pracy. PUP od 1999 r. przygotowuje cykliczne raporty na temat sytuacji

absolwentów na rynku pracy. Opracowania są analizowane przez dyrektorów szkół, doradców zawodowych, pracowników Wydziału Edukacji Starostwa. Na ich podstawie określa się kierunki koniecznych zmian systemu kształcenia, uruchamiane są nowe kursy, a następnie tworzone nowe kierunki w szkołach, odpowiadające aktualnemu zapotrzebowaniu.

Koszt działań związanych z powstaniem nowych kierunków kształcenia wyniósł około 370 tys. zł. Starostwo Powiatowe w Poznaniu jest finalistą konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania 2007” i otrzymało za ten projekt także nagrodę – wyjazd do Norwegii. Komisja Konkursowa doceniła bardzo duży potencjał tego wartego naśladowania projektu, chociaż pełna weryfikacja osiągniętych efektów będzie możliwa dopiero za rok lub dwa. ■

POWIAT RAWICKI

Podręcznik dla każdego ucznia

Projekt Wewnętrzny system zaopatrzenia w podręczniki działający w szkołach prowadzonych przez Powiat Rawicki na przykładzie Zespołu Szkół nr 3 im. Rawickiego Korpusu Kadetów w Rawiczu dotyczy stworzenia systemu zaopatrywania uczniów w podręczniki, który obniża koszty związane z zakupem książek.

Bank Podręczników w powiecie funkcjonuje od 2003 r. Korzysta z niego ok. 870 dzieci z dwóch liceów. Celem rozwiązania jest wy-

równanie szans edukacyjnych uczniów. System daje gwarancję posiadania podręczników przez wszystkich uczniów niezależnie od ich sytuacji materialnej. Idea projektu polega na ustaleniu listy wszystkich podręczników obowiązujących w szkole, zakupie kompletu książek dla klas przez szkołę, a następnie wypożyczanie ich kolejnym rocznikom. Co roku uzupełniane są braki wynikające z ubytków, zaś nadwyżka z wpłat rodziców jest przeznaczana na zakup innych książek dla biblioteki.

Organ prowadzący szkołę nie ponosi żadnych kosztów, jest on bowiem finansowany z wpłat uczniów (w początkowym okresie rów-

nież ze środków Rady Rodziców w formie pożyczki).

Projekt nie tylko rozszerza dostęp uczniów do podręczników, ale wspomaga sektor pomocy społecznej. Rodzice płacą około jednej trzeciej wartości, a w uzasadnionych sytuacjach materialną przypadkach nie ponoszą żadnych opłat. Nabywanie książek przez szkoły bezpośrednio od wydawnictwa i to już w czerwcu sprawia, że otrzymują one wysokie rabaty (nawet do 15 proc.) oraz dodatkowe bezpłatne materiały pomocnicze dla nauczycieli i zestawy pomocy dydaktycznych dla szkoły. ■

EŁK**Szeroka promocja ekologii**

Projekt Świadczenie usług edukacyjnych na rzecz mieszkańców miasta poprzez utworzenie miejskiej publicznej placówki oświatowo-wychowawczej pn. Centrum Edukacji Ekologicznej w Elku jest ściśle związany ze stanem środowiska i otoczenia, które ma decydujący wpływ na priorytet strategiczny miasta – turystykę.

Realizuje go Centrum Edukacji Ekologicznej (CEE), które w efektywny sposób propaguje ideę ekorozwoju poprzez szeroko rozumianą promocję ekologii. Kształtowanie społecznego poparcia dla proekologicznych działań samorządu i wspieranie inicjatyw zmierzających do podniesienia jakości środowiska i życia mieszkańców oraz budowanie obrazu miasta jako wzorcowego ośrodka zrównoważonego rozwoju to główne cele tej instytucji. Została ona utworzona w 2005 r. i jest finansowana z budżetu miasta.

Ten wyjątkowy w województwie warmińsko-mazurskim ośrodek posiada dobrze wyposażoną bazę, na którą składają się: trzy sale ze sprzętem multimedialnym, stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu, sprzęt do obserwacji mikro- i stereoskopowych, walzkowe

Centrum Edukacji Ekologicznej w Elku.

Fot. Archiwum UM w Elku

laboratoria do badania jakości, gleby i powietrza, wideoteka i biblioteka, Muzeum Jeziora z akwariami i planszami. CEE podejmuje bogatą działalność obejmującą: zajęcia dydaktyczno-wychowawcze prowadzone przez nauczycieli, warsztaty, sympozja, konkursy, konferencje, wystawy, przygotowanie wydawnictw, zajęcia na terenie ogrodu botanicznego Centrum, imprezy okolicznościowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Wśród działań warto wymienić Forum Edukacji Ekologicznej, festyny „Dzień Bociana” czy „Cudze chwalicie, swego...”, akcje „Wiosenne Sprzątanie Mazur” czy „Elk ogrodem

Mazur” oraz projekty „580 drzew na 580-lecie Elku” i „Żyjemy w zgodzie z naturą”.

CEE współpracuje nie tylko ze szkołami, do których kieruje znaczną część swojej oferty, ale i z innymi partnerami, w tym pozarządowymi. Koszt funkcjonowania obiektu dydaktycznego CEE w 2007 r. wyniósł ok. 290 tys. zł. Projekt powstał z inicjatywy społeczności lokalnej, która uzyskała aprobatę i wsparcie ze strony władz. Jest powiązany ściśle z polityką regionalną, zatrudnienia i oświatową oraz programem ochrony środowiska. ■

LIMANOWA**Wakacje nad morzem**

Realizację ponadstandardowych usług z dziedziny oświaty i wychowania dzięki konsekwentnej, wieloletniej i stale rozwijającej się współpracy z 4 gminami zapewnia projekt *Organizacja wakacyjnego wypoczynku dla dzieci i młodzieży, który wdrożyła licząca 23 tysiące mieszkańców gmina Limanowa w województwie małopolskim.*

Letnia wymiana młodzieży z gminami nadmorskimi Sztutowo, Postomino, Wejherowo oraz gminą Stawiguda na Mazurach została zapoczątkowana w 2003 r. podpisaniem porozumień o współpracy międzygminnej, a następnie szczegółowych porozumień określających zasady i warunki wymiany dzieci i młodzieży. Jest to konkretna forma współpracy partnerskiej gmin na obszarze Polski, z bardzo wymiernymi korzyściami dla mieszkańców.

Na przełomie lipca i sierpnia odbywają się dwutygodniowe turnusy kolonijne oparte na wahadle, tj. młodzież z gmin nadmorskich w tym samym czasie ma zorganizowany pobyt w gminie Limanowa. Samorząd, podejmując się realizacji tego przedsięwzięcia, kierował się przede wszystkim względami zdrowotnymi młodych mieszkańców gminy. Niedostatek jo-

du w górach powoduje często schorzenia tarzycy. Pobyt dzieci nad morzem ma wzbogacić ich organizmy w ten pierwiastek.

Jednym z założeń programu jest to, że każde dziecko powinno chociaż raz w czasie edukacji szkolnej wyjechać nad morze (lub w góry). Wakacje nad morzem mają być też okazją do nauki pływania – jest to bowiem umiejętność ratująca życie.

Wyjazdy na kolonie letnie traktowane są również jako nagroda za dobre wyniki w nauce i reprezentowanie szkoły i gminy w różnych konkursach w danym roku szkolnym. W koloniach biorą udział także osoby niepeł-

nosprawne, które w czasie wspólnych zabaw w pełni integrują się ze zdrową młodzieżą.

Każda gmina pokrywa swoje koszty, w praktyce szkoła z jednej gminy jest przyjmowana przez szkołę w drugiej. W latach 2003–2007 z letniego wypoczynku zorganizowanego przez gminę skorzystało 1250 uczniów. Brak pośredników w postaci firm komercyjnych sprawia, że jest to najtańsza zorganizowana forma wypoczynku dla najmłodszych członków gminnej społeczności. Rocznie kosztuje samorząd 120 tys. zł. Projekt zapewnia też efektywne wykorzystanie kadry nauczycielskiej i administracyjnej w okresie letnim. ■

Dzieci limanowskie nad morzem.

Fot. UG w Limanowej

KULTURA

ŻORY
Afryka w Muzeum

Zintegrowany Plan Rozwoju – Projekty kulturoznawczo-edukacyjne to praktyka, która dzięki wieloletniemu planowi realizacji cykli kulturoznawczo-edukacyjnych pokazuje, w jaki sposób można maksymalnie wykorzystać potencjał małego

muzeum w miejscowości bez takich tradycji.

Muzeum Miejskie w Żorach (61 tys. mieszkańców, woj. śląskie) od 2001 r. prowadzi planową działalność wystawienniczą, łączącą propagowanie wiedzy o własnym regionie oraz o regionach zagranicznych ze szczególnym uwzględnieniem tematyki afrykańskiej. Zintegrowany Plan Rozwoju polega na stworzeniu

bogatej, ujednoliconej oferty merytorycznej dla zróżnicowanego odbiorcy, opartej na rzetelnym warsztacie naukowym. Każdego roku muzeum realizuje trzy projekty. W 2007 r. były to: „Laboratorium – Belgia frankońska”, „Som My ze Ślonska” i „Gwatemala mnie powala”. Projekt „Laboratorium – Belgia frankońska”, w którym wzięło udział 1541 uczestników, obejmował: wystawy o charakterze historyczno-kulturowym, projekt edukacyjny dla dzieci i młodzieży, prezentacje kultury Belgii frankońskiej w ramach Sobotnich Spotkań Muzealnych, koncert oraz okolicznościowe wydawnictwo. Projekt edukacyjny miał charakter gry dydaktyczno-edukacyjnej, opartej na udziale w wielu zajęciach, w czasie których uczniowie zdobywali wiedzę nie tylko w sposób konwencjonalny, ale czynnie uczestniczyli w „strategii naukowego działania”, zdobywając punkty oraz gromadząc wskazówki w celu rozwiązania „alchemicznej formuły”.

Projekty kulturoznawczo-edukacyjne, których średni koszt realizacji wynosi 15 tys. zł, okazały się doskonałym rozwiązaniem przyciągającym odbiorcę. Dzięki cyklom tematycznych prezentacji związanych z okresowymi wystawami znacznie zwiększono atrakcyjność muzeum, co przyniosło duże zainteresowanie społeczne, zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej. ■

W projekcie „Laboratorium – Belgia frankońska” realizowanym przez Muzeum Miejskie w Żorach wzięło udział 1 541 uczestników. Fot. Arch. Muzeum

MASŁÓW
Kultura w Internecie

Projekt Spotkania z kulturą, zrealizowany w liczącej prawie 10 tys. mieszkańców gminie wiejskiej Masłów w województwie świętokrzyskim, dotyczy kompleksowego i strategicznego, a zarazem prostego i skutecznego, zarządzania kulturą w gminie, która ma duże tradycje społeczne. Działa tutaj 5 organizacji społecznych, 11 Kół Gospodyń Wiejskich (KGW), 12 zespołów ludowych.

Koordynatorem działalności kulturalnej, stanowiącej jedną z osi rozwoju gminy, aktywizacji i formy spędzania czasu przez młodzież, jest Gminny Ośrodek Kultury, który wspólnie z Radą Programową, Zarządem Gminnym KGW przygotowuje dla Rady Gminy roczny Kalendarz Wydarzeń Kulturalnych (co miesiąc jedno lub dwa wydarzenia).

Nowatorską cechą tego rozwiązania jest włączenie do systemu nowoczesnych narzędzi promocji wydarzeń kulturalnych i społecznych – Gminnej Telewizji Internetowej „Masłów Info” i portalu informacyjnego gminy, który zawiera archiwum wszystkich emitowa-

nych programów (serwis informacyjny i sportowy, reportaże, historię gminy).

Telewizja Internetowa – jedynie częściowo wspierana przez gminę – umożliwia upowszechnienie wydarzeń kulturalnych i włączenie mieszkańców do odbioru kultury oraz prowadzenie otwartej dyskusji publicznej na aktualne i istotne dla mieszkańców tematy. Jest

to inicjatywa młodych ludzi (14–17 lat), którzy przygotowują na wysokim poziomie, obiektywne, często krytyczne wobec lokalnej władzy, audycje publicystyczne i merytoryczne.

Prezentacja kultury ludowej w Internecie to niewątpliwa innowacja, która przyczynia się do podtrzymania społecznej roli kultury ludowej, również wśród młodzieży. ■

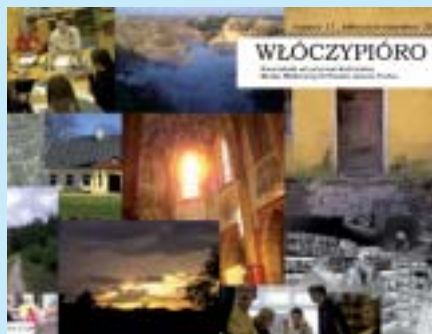
Gminna Telewizja Internetowa „Masłów Info” to inicjatywa młodych ludzi (14–17 lat). Fot. Archiwum UG w Masłowie

TUREK Lokalni twórcy doceniani

Literacki Turek oraz Biblioteka Publiczna – Wydawca Książek – projekty realizowane przez Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną im. Włodzimierza Pietrzaka w Turku (prawie 30 tys. mieszkańców, woj. wielkopolskie) są związane z unikatową, prowadzoną systematycznie od lat, działalnością tej placówki, która jest wspierana przez władze miasta.

Ta świetnie wyposażona biblioteka pełni funkcję aktywnego wydawnictwa i ośrodka promującego lokalną twórczość. Na przestrzeni 2005–2007 r. wydano już 11 tytułów książek autorstwa liderów turkowskiego środowiska literackiego z dziedziny historii, literatury pięknej i turystyki. Biblioteka jako wydawca współpracuje z Radą Programową serii „Bibliotheca Turcoviana”.

Organizowane przy bibliotece warsztaty literackie Klubu Wędrownych Poetów pozwalają

Biblioteka Publiczna w Turku wydaje własny kwartalnik literacko-kulturalny „Włóczypióro”.

Fot. Archiwum MiPBP w Turku

młodzieży doskonalić umiejętności warsztatowe w dziedzinie poezji i prozy, a także dają możliwość prezentacji własnej twórczości na forum publicznym. Regularnie wydawane jest własne czasopismo młodych – kwartalnik literacko-kulturalny „Włóczypióro”. Jego nakład to 300 egzemplarzy. Ukazało się już 13 numerów, które są rozprowadzane bezpłatnie przez instytucje kultury, placówki oświatowe oraz lokalnych poetów. Efektem pracy klubu jest także „Turniej jednego wiersza” organizowany od 2004 r. jako część obchodów Dni Turku.

Biblioteka stała się centrum życia kulturalnego w mieście. Uzyskała silny wpływ na aktywność kulturalną społeczności miasta, zwłaszcza ludzi młodych. Szeroko współpracuje ze szkołami. Dzięki projektowi „odkryto” wielu młodych poetów i pisarzy. Działalność biblioteki daje duże możliwości promocji miasta i lokalnego środowiska literackiego, a także poznawania przeszłości regionu. ■

POMOC SPOŁECZNA

SZCZECIN Mieszkania dla bezdomnych

Przeciwdziałanie bezdomności – Program realizacyjny polityki mieszkaniowej to kompleksowa koncepcja zintegrowanych działań instytucji: miejskich służb, straży i policji, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz wyspecjalizowanych organizacji pozarządowych, wspierających osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością.

Podjęte działania wynikają z przyjętej przez samorząd „Strategii Rozwoju Miasta Szczecina”. Projekt jest wdrażany od 2002 r. Poszczególne działania programu są realizowane przede wszystkim przez organizacje pozarządowe, wyłaniane w trybie konkursowym. Działają one na podstawie kontraktów i budżetów wieloletnich. Całość jest koordynowana przez Referat Polityki Społecznej Urzędu Miasta.

Program wyróżnia indywidualizm w podejściu do poszczególnych osób i rodzin oraz partnerskie traktowanie osób bezdomnych. Pomoc udzielana bezdomnym ma różny i wielostronny charakter. Wsparcie podzielone jest na cztery etapy: zaspo-

kojenie podstawowych potrzeb (możliwość zamieszkania w schronisku, pomoc żywnościowa i materialna) wraz ze wstępną diagnozą, sporządzanie planu pomocy i podjęcie współdziałania w rozwiązaniu problemu bezdomności poprzez udział w terapii i specjalnych programach naprawczych, pomoc w znalezieniu pracy i nabycie zdolności do samodzielnej egzystencji w mieszkaniu chronionym, integracja społeczna i przyznanie lokalu z zasobów gminy.

Szczecińskie rozwiązanie wyróżnia nie tylko wszechstronne podejście, zintegrowanie i skoordynowanie usług świadczonych na rzecz osób bezdomnych, ale wysoka skuteczność w przywracaniu osób żyjących na marginesie do pełnienia ról społecznych i w wychodzeniu z bezdomności (ok. 30 proc.!).

Realizacja programu przynosi też wymierne korzyści finansowe związane z oszczędnością środków publicznych przeznaczonych na zasiłki i pomoc w naturze (ok. 234 tys. zł rocznie), a także tworzy standardy dla aktywnie działającej pomocy społecznej, która stopniowo zastępuje pasywną politykę dystrybucji świadczeń pieniężnych. ■

SŁUPNO Młodzieżowi wolontariusze

Wolontariat młodzieżowy w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej (GOPS) w gminie wiejskiej Słupno (liczącej 5,6 tys. mieszkańców, woj. mazowieckie) to nowa forma i sposób na pobudzenie aktywności w społeczności lokalnej.

Program działa od 2004 r. i przyczynia się do przełamywania stereotypów, że pomoc społeczna jest tylko dla ludzi skrajnie biednych. Powstanie wolontariatu daje możliwość łatwiejszego dotarcia do ludzi, którzy potrzebują pomocy i jest dodatkowym źródłem informacji dla pracowników GOPS.

Zainicjowanie wolontariatu sprawiło, że poszerzyła się liczba usług świadczonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do zadań wolontariuszy należą m.in.: wychodzenie z własną inicjatywą, pisanie projektów i ich realizacja, współorganizowanie i prowadzenie zajęć dla dzieci w świetlicach środowiskowych, pomoc w prowadzeniu zajęć terapeutycznych dla osób chorych psy-

chicznie, przebywających w ciągu dnia w Środowiskowym Domu Samopomocy i w czynnościach domowych u osób starszych i niesprawnych ruchowo, a także wsparcie realizacji projektu Przeciw Wykluczeniu – Centrum Integracji Społecznej. Wolontariat młodzieżowy obejmuje corocznie 40–50 osób, które często są również instruktorami dla innych. Grupa rozrasta się i jej koła działają w szkołach. Przeszkoleni liderzy-wolontariusze prowadzą grupy samopomocowe. Roczne koszty powołania wolontariatu nie przekraczają 2,5 tys. zł (ubezpieczenia, materiały). GOPS prowadzi ocenę potrzeb społeczności lokalnej, przygotowuje zadania dla wolontariuszy, promuje ideę wolontariatu oraz zatrudnia na pół etatu koordynatora grupy.

Długotrwałe funkcjonowanie grupy i jej stały rozwój świadczą o konsekwentnym prowadzeniu przez GOPS i władze lokalne polityki dotyczącej włączania społeczności lokalnej i młodzieży do pracy instytucji samorządowych. Wolontariat stał się fundamentem budowy sektora pozarządowego w środowisku gminnym. ■

POMOC SPOŁECZNA

BYTÓW

Przeciwko alkoholizmowi

Kompleksowy system pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym na terenie gminy to szeroki, spójny i nowatorski program działania, konsekwentnie realizowany w gminie od 10 lat.

Władze tego niespełna 25-tysięcznego miasta w województwie pomorskim doszły do wniosku, budując swoją politykę społeczną w latach 90., że źródłem większości wykluczeń (bezrobocie, bezdomność, bieda) jest alkoholizm. W związku z tym program w sposób strategiczny przewiduje interwencje na różnym etapie uzależnienia, a także obejmuje nie tylko samych zaintereso-

sowanych, ale również ich rodziny. Jest realizowany we współpracy z wieloma podmiotami i rozszerzany na inne gminy.

Wsparcie jest udzielane osobom uzależnionym, współuzależnionym, a także zagrożonym uzależnieniem. Na system składają się następujące elementy: Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, Centrum Społeczne w centralnym punkcie miasta, Pododdział Odtruc, stacjonarny ośrodek leczenia uzależnień, grupy terapeutyczne, program wsparcia dla przedsiębiorców zatrudniających osoby wychodzące z nałogu, świetlica socjoterapeutyczna, budownictwo socjalne, Centrum Integracji Społecznej.

Efektom wdrożenia tego programu jest lepsze wykorzystanie pracowników instytucji pomocy społecznej, zwiększenie liczby

realizowanych zadań i jakości wykonywanych usług przy tej samej liczbie etatów, a także bardziej efektywna współpraca między poszczególnymi organizacjami (porozumienia partnerskie, kontraktowanie usług). Zwiększyła się liczba aktywnych form pomocy na rzecz beneficjentów, co zaowocowało zmniejszeniem się grupy: osób zagrożonych wykluczeniem, w tym z problemem alkoholowym, podopiecznych OPS korzystających z pasywnych form pomocy oraz bezdomnych. Bardzo ważnym sukcesem wdrażanego programu jest umożliwienie rozwoju osobistego korzystających z systemu dzięki poprawie umiejętności komunikacyjnych i interpersonalnych, podniesieniu poczucia własnej wartości i samooceny, podwyższeniu aspiracji zawodowych i osobistych. ■

POWIAT SŁUPSKI

Z placówki do rodziny

W powiecie słupskim przeprowadzono głęboką restrukturyzację systemu usług opiekuńczo-wychowawczych, której celami są przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, wyprowadzenie z grup ryzyka oraz wspieranie rodziny jako najlepszego i najwłaściwszego środowiska wychowawczego dla dzieci.

Projekt *Budowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w powiecie*

słupskim na lata 2006–2010 polega na przekształceniu Domu Dziecka w nowoczesną instytucję opiekuńczą zaspokajającą potrzeby dzieci i ich rodzin. W miejsce zlikwidowanego jednego dużego ośrodka powstały domy i mieszkania jednorodzinne dla wychowanków. To unikatowy w skali naszego kraju przykład tak dużej i trudnej organizacyjnie zmiany. Przy realizacji tego przedsięwzięcia powiat współpracował z Towarzystwem „Nasz Dom”.

Powstał zespół interdyscyplinarny, który zintegrował działania na rzecz rodzin potrze-

bujących wsparcia. Projekt zakłada wiele działań, takich jak: promocja rodzicielstwa zastępczego, działania na rzecz przywracania dzieci do ich środowiska rodzinnego (praca z rodziną) oraz trening dla wychowanków „Być dorosłym”. Nowatorskim rozwiązaniem jest stworzenie monitoringu rodzin zagrożonych wykluczeniem, dzięki któremu interwencja kończy się jedynie na profilaktyce.

Inicjatywa słupska podniosła jakość świadczenia usług na rzecz dzieci będących wychowankami placówki. Obecny system prowadzenia placówki przypomina środowisko rodzinne i jest bardziej przyjazny dla dziecka.

Wprowadzenie nowych metod pracy z rodziną dziecka przyniosło wymierne efekty. Jak wynika z przedstawionych danych, rozwiązanie przyczyniło się do zmniejszenia kosztów utrzymania dziecka w placówce (1800 zł miesięcznie w stosunku do 2500 zł średniej krajowej). O 300 tys. zł rocznie zmalały wydatki związane z utrzymaniem placówki. Wzrosła liczba dzieci powracających do domu rodzinnego z 2 w 2006 r. do 15 w 2007 r. Skrócenie do minimum czasu przebywania dziecka w placówce to jeden z priorytetów tego przedsięwzięcia. ■

W następnym numerze opiszemy pozostałych finalistów konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania 2007”.

Ponadto pełne opisy praktyk laureatów i finalistów znajdą się już wkrótce w bazie dobrych praktyk na stronach www.zmp.poznan.pl, www.jst.org.pl.

**Materiały przygotowała
JOANNA PRONIEWICZ**

W powiecie słupskim Domy Dziecka przekształcono w nowoczesną instytucję opiekuńczą. Nowy system prowadzenia placówki bardziej przypomina środowisko rodzinne.
Fot. Archiwum Towarzystwa „Nasz Dom”.

Konferencja „URBAN – URBACT”

Nowy nabór

Prawie 500 osób z krajów europejskich, instytucji unijnych, jak również z Meksyku i Malezji uczestniczyło 5–6 listopada br. w Berlinie w konferencji „URBAN – URBACT”. Polskę reprezentowało 26 osób, spośród których aktywnie poszukiwały już partnerów do nowych projektów takie miasta, jak Lublin, Kielce czy Poznań.

Obecni byli też przedstawiciele Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, województw, związków i instytucji krajowych.

W pierwszej części spotkania omawiano dokonania programu URBAN 2000–2006. Podczas paneli dyskusyjnych uczestnicy projektów przedstawiali swoje doświadczenia i osiągnięcia. Wspólnym mianownikiem wszystkich prezentacji było zaangażowanie mieszkańców i lokalnych grup, głównie wolontariuszy, na rzecz odbudowy lub aktywizacji własnego, najbliższego otoczenia. Zgodnie podkreślano, że tylko odkrycie i wykorzystanie lokalnego potencjału – zarówno ludzkiego, jak i technicznego – umożliwiło liderom projektów osiągnięcie zamierzonych rezultatów oraz w wielu przypadkach przygotowanie kontynu-

acji projektów w kolejnym rozdaniu funduszy unijnych. Jedną z prezentacji pokazała, w jaki sposób zaangażowanie w projekt młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym i tzw. trudnej zaowocowało wykształceniem wśród tych grup lokalnych liderów projektu i radykalnym wzrostem poparcia dla realizowanych działań.

Drużą część konferencji została poświęcona programowi URBACT II, którego założenia przedstawili **Lothar Blatt**, przewodniczący Komitetu Monitorującego URBACT II oraz **Jean-Loup Droubigny**, Dyrektor Sekretariatu URBACT. Program ruszył 6 listopada 2007 r. W końcu listopada br. został ogłoszony pierwszy nabór wniosków. W siedmiu grupach tematycznych wybrane zostaną 23 projekty, z których każdy będzie się charakteryzował ograniczonym czasem trwania i budżetem. Każde miasto będzie musiało opracować lokalny plan działania, każdy partner – stworzyć lokalną grupę wsparcia, a każda sieć tematyczna powinna zaangażować we współpracę Instytucję Zarządzającą – takie są nowe wymagania programu. Na wszystkich etapach realizacji projektu miasta będą mogły skorzystać z pomocy ekspertów.

URBACT II ma dwie osie priorytetów:

- 1. Miasta – motory wzrostu i miejsc pracy**
Promowanie przedsiębiorczości
Poprawianie gospodarki opartej na innowacjach i wiedzy
Zatrudnienie i kapitał ludzki
- 2. Atrakcyjne i spójne miasta**
Zintegrowany rozwój obszarów zdegradowanych oraz obszarów zagrożonych degradacją
Integracja społeczna
Zagadnienia środowiskowe
Zarządzanie i urbanistyka
Beneficjentami programu mogą być miasta (gminy oraz zorganizowane aglomeracje), władze regionalne i narodowe oraz uniwersytety i instytuty badawcze z 27 krajów UE oraz Norwegii i Szwajcarii.

Poziom dofinansowania partnerów projektu:

- partnerzy z krajów celu konwergencji – do 80 proc. z EFRR,

- partnerzy z krajów nieobjętych celem konwergencji – do 70 proc. z EFRR,

- partnerzy z Norwegii i Szwajcarii – do 50 proc. z odpowiednich funduszy krajowych.

Rezultatami projektów prowadzonych przez sieci tematyczne mają być lokalne plany działania i grupy wsparcia URBACT, studia przypadku, zalecenia do polityk regionalnych oraz praktyczne przewodniki i poradniki. Natomiast oczekiwania wobec efektów grup roboczych obejmują m.in. zalecenia do polityk regionalnych, studia przypadku, a także wkład do procesu kapitalizacyjnego programu URBACT.

Kalendarz działań w programie:

- TERAZ: poszukiwanie partnerów projektów, informacje na stronie www.urbact.eu, pytania do Sekretariatu,
 - koniec listopada 2007 r. – ogłoszenie naboru projektów wraz z kryteriami,
 - połowa lutego 2008 r. – zebranie Deklaracji Zainteresowania,
 - kwiecień 2008 r. – decyzje Komitetu Monitorującego oraz publikacja zaakceptowanych Deklaracji Zainteresowania,
 - kwiecień – październik 2008 r. – faza przygotowania projektów.
- Decyzje Komitetu Monitorującego dotyczące grup roboczych zostaną podjęte we wrześniu 2008 r., a sieci tematycznych – w listopadzie 2008 r.

Niektóre sieci tematyczne, zajmujące się jednym z zarekomendowanych tematów i wybrane przez Komisję Europejską, zostaną oznaczone jako Sieć Fast Track (SFT). Takie sieci, angażujące możliwie najwięcej Instytucji Zarządzających, otrzymają specjalne wsparcie eksperckie Komisji Europejskiej. W SFT lokalny plan działania powinien być wykonany w ścisłej współpracy z Instytucjami Zarządzającymi, a szczególną uwagę zwraca się na proces rozpowszechniania i komunikacji rezultatów projektu.

Dla projektu należy wyznaczyć eksperta, który będzie doradzał przez cały czas jego realizacji. Ekspertów będzie można wybrać z listy, która zostanie stworzona po ogłoszeniu wyników konkursu.

Każdy projekt podzielony został na 2 fazy: przygotowawczą (sieci tematyczne – 6 miesięcy, grupy robocze – 4 miesiące) i wdrażania (sieci tematyczne – 30 miesięcy, grupy robocze – 20 miesięcy).

ANNA NADOLNA

Najważniejsze różnice w strukturze

Sieci tematyczne:

- 8–12 partnerów + 2 miasta-observatorzy
- Partnerzy z co najmniej 3 różnych państw
- Nie więcej niż 3 partnerów niebędących miastami z 3 różnych krajów
- Każde miasto w nie więcej niż 2 projektach w URBACT
- Lider projektu: miasto
- Czas trwania: maks. 36 miesięcy
- Maksymalny budżet: 710 000 euro
- Współpraca z Instytucją Zarządzającą
- Możliwość otrzymania statusu Sieci Fast Track

Grupy robocze:

- 6–8 partnerów + 2 miasta-observatorzy
- Partnerzy z co najmniej 3 różnych państw
- Każde miasto w nie więcej niż 2 projektach w URBACT
- Lider projektu: instytucja publiczna
- Czas trwania: maks. 24 miesiące
- Maksymalny budżet: 300 000 euro

Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

Sposób na lepsze działanie

Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej mają w założeniach przyczynić się do uproszczenia procedur realizacji wspólnych przedsięwzięć o charakterze transgranicznym, transnarodowym lub międzyregionalnym.

Zostały wprowadzone do prawa europejskiego Rozporządzeniem nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 5 lipca 2006 r. Mają być grupami współpracy posiadającymi osobowość prawną, a ich członkowie muszą wywodzić się z co najmniej dwóch państw unijnych. Inicjatywa przygotowania przepisów umożliwiających tworzenie takich właśnie ugrupowań pojawiła się w odpowiedzi na problemy, jakie państwa członkowskie UE, regiony i społeczności lokalne napotykały w realizacji działań współpracy transnarodowej, transgranicznej i międzyregionalnej.

Wołanie o narzędzia

Tematyka Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej (EUWT) przewijała się w ostatnim czasie na wielu międzynarodowych konferencjach i spotkaniach. Przypomnijmy choćby tylko wspomniane już w poprzednich numerach SM – Konferencję Miast Partnerskich Polski i Niemiec w Gdańsku czy doroczne Dni Regionów (*Open Days 2007*) organizowane w Brukseli przez Dyрекcję Generalną ds. Polityki Regionalnej. W Gdańsku polscy i niemieccy samorządowcy dyskutowali o przydatności EUWT dla współpracy naszych krajów. Dyrektor Biura Związku Miast Polskich, **Andrzej Porawski**, wskazał m.in. tworzenie sieci miast portowych, współpracę regionów o podobnym profilu, jak np. Zagłębie Ruhry i Górny Śląsk czy wspólne świadczenie usług publicznych w obszarze przygranicznym.

W przyjętej w Gdańsku Deklaracji Końcowej uczestnicy podkreślili *potrzebę rozwijania narzędzi i wprowadzania rozwiązań prawnych, umożliwiających ponadgraniczną realizację zadań leżących w gestii gmin i zwrócili się do rządów Polski i Niemiec o jak najszyb-*

sze wydanie stosownych rozporządzeń umożliwiających tworzenie EUWT dla korzystnej realizacji projektów dotyczących obu krajów w latach 2007–2013.

Sposób na pokonanie barier

Prowadzący jedną z sesji podczas *Open Days 2007*, **Lucio Gussetti**, dyrektor ds. konsultacji w Komitecie Regionów, podkreślał, że EUWT nie są cudownym środkiem na wszystko, ale powinny być zakładane wtedy, gdy nie ma innych korzystniejszych instrumentów współpracy terytorialnej lub gdy konieczne jest pokonanie barier uniemożliwiających efektywne prowadzenie współpracy. Warto jednak sięgać także po inne narzędzia, czasami wystarczy założyć stowarzyszenie, które może umożliwić realizację danego zadania czy projektu.

Jak to działa

Celem tworzenia ugrupowań jest wzmocnienie spójności społeczno-gospodarczej Wspólnoty. Fakt, że EUWT mają, zgodnie z rozporządzeniem, osobowość prawną, umożliwia realizację programów lub projektów współpracy terytorialnej współfinansowanych przez UE, zwłaszcza z funduszy strukturalnych. Mogą również nabywać lub zbywać mienie ruchome i nieruchome oraz zatrudniać pracowników i występować jako strona w postępowaniu sądowym. Założenie takiego ugrupowania jest całkowicie dobrowolną inicjatywą i powinno pomóc partnerom jak najlepiej wykorzystać fundusze strukturalne oraz inne wspólnotowe instrumenty.

Do powołania EUWT upoważnione są: regiony, samorządy lokalne i regionalne, władze krajowe, organy podlegające prawu publicznemu oraz stowarzyszenia. Ugrupowanie wykonuje zadania powierzone mu przez członków, które będą określone w konwencji, czy-

li umowie powołującej EUWT do życia. Konwencja ustanawiająca EUWT określa: nazwę i siedzibę EUWT; listę członków; wielkość terytorium, jakie obejmuje; cel, zadanie oraz czas trwania.

Na szczeblu rządowym

Decyzja o utworzeniu EUWT podejmowana jest z inicjatywy jego przyszłych członków. Ważną kwestią jest zobowiązanie do poinformowania rządu państwa członkowskiego o zamiarze uczestnictwa w EUWT. Przed wyrażeniem zgody na udział podmiotu w EUWT rząd bada zapisy konwencji i statutu pod kątem zgodności z prawem krajowym, w tym w zakresie zadań, jakie EUWT ma wykonywać. Czas na wydanie decyzji to maksymalnie trzy miesiące.

Ugrupowania podlegają również kontroli przez właściwe organy państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba EUWT. Uprawnienia te dotyczą funduszy publicznych, którymi ugrupowanie dysponuje, z prawem do zakazania realizacji danego działania bądź z nakazem wycofania się danego podmiotu z EUWT.

Możliwość utworzenia ugrupowania wymaga wcześniejszego przygotowania legislacyjnego i wpisania EUWT jako nowego podmiotu posiadającego osobowość prawną w odpowiednich krajowych aktach prawnych. Państwa członkowskie miały obowiązek wydania aktów wykonawczych do sierpnia 2007 r., ale większość z nich (w tym Polska) nie doprowadziły jeszcze przygotowań do końca.

Materiał zebrali:

HANNA LEKI, ALICJA STACHOWIAK

Źródło:

1. Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT).

2. Rozporządzenie w sprawie Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej (EUWT), Jan OLBRYCHT, sprawozdawca w Parlamencie Europejskim.

3. Deklaracja VII Polsko-Niemieckiej Konferencji Miast i Gmin Partnerskich w Gdańsku.

Niepodległość potrzebna na przyszłość

Misja w Kosowie

W Kosowie 17 listopada br. odbyły się wybory do Zgromadzenia Parlamentarnego oraz do samorządów.

Według opinii ekspertów, były one plebiscytem w sprawie niepodległości prowincji. W wyborach do Zgromadzenia wygrała Demokratyczna Partia Kosowa, uzyskując 34 proc. poparcia. Jej liderzy opowiadają się za utworzeniem na tym terenie niepodległego państwa.

Wydarzenia w Kosowie obserwowała licząca prawie 150 osób międzynarodowa misja zorganizowana przez Radę Europy. Aż 30 proc. jej składu stanowili przedstawiciele Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych, do którego należy Związek Miast Polskich. **Jan Bronś**, burmistrz Oleśnicy, członek Zarządu ZMP, jako jedyny przedstawiciel polskich samorządów uczestniczył w pracach misji.

■ **Jaka jest w tej chwili sytuacja polityczna w Kosowie, bo wiemy, że nie jest to samodzielne państwo.**

– Po 1999 r., czyli po wojnie, która przetożyła się przez cały ten region Europy, ale głównie przez Kosowo, administrację sprawuje tam UNMIK – Kosowska Misja Organizacji Narodów Zjednoczonych. Narody Zjednoczone sprawują tam władzę administracyjną łącznie z tym, że prowadzą ewidencję ludności, wydają dowody osobiste, ale i pełnią w dużym stopniu funkcje kontrolno-policyjne. Realizują to poprzez wielonarodowe oddziały, w skład których wchodzi również Polacy. Formalnie Kosowo cały czas jest częścią państwa serbskiego. Natomiast w żaden sposób nie jest przez Serbów administrowane. W związku z ogromnymi kosztami Narody Zjednoczone chciałyby przekazać kontrolę i administrację na tym liczącym nieco ponad 2 mln mieszkańców terytorium Radzie Europy.

■ **Jaki był stosunek mieszkańców prowincji do wyborów?**

– Ludnością dominującą w Kosowie są Albańczycy, którzy jednak nie chcą być częścią państwa albańskiego. Stanowią oni ok. 90 proc. mieszkańców Kosowa. Serbowie to ok. 5–6 proc. miejscowej ludności. Pozostałe kilka procent to inne nacje. Ludność serbska całkowicie zbojkotowała te wybory. Pozostali uczestniczyli w bardzo różnym stopniu. Ja zostałem skierowany do gminy Kacanik na południu Kosowa, w której obecnie mieszka wy-

łącznie ludność pochodzenia albańskiego. Nie było bojkotu, jednak umiejscowienie lokali wyborczych w trudno dostępnym, górystym terenie utrudniało udział w wyborach. Były na przykład lokale wyborcze, do których do godziny 11 nikt nie dotarł. Trzeba pamiętać, że poza głównymi traktami drogi są tam przeważnie nieutwardzone.

Kacanik na południu Kosowa. Jan Bronś (po prawej) z miejscowym tłumaczem, Jetonem Raką, przed jednym z centrów wyborczych.

Fot. Archiwum prywatne J. Bronsia

■ **Zanim jeszcze doszło do wyborów, wszyscy uczestnicy misji wzięli udział w specjalnym szkoleniu już w Kosowie. Czego ono dotyczyło?**

– Ważna część szkolenia była poświęcona bezpieczeństwu. Ostrzegano nas, żeby trzymać się jedynie głównych dróg, gdyż w Kosowie wciąż jest ponad 3 miliony nierozbrojonych min. Pokazywano nam, jak wyglądają niewybuchy, niewypały i miny-pułapki, w tym przeciwpiechotne, które wybuchają na wysokość 1,3 m i ranią w promieniu 300 metrów.

■ **Jak wyglądają problemy bytowe w Kosowie. Wiem, że proszono was m.in. o zabranie w podróż na Bałkany latarek, gdyż brakuje tam prądu. Czy pan doświadczył tego typu problemów?**

– Musimy sobie uświadomić, że tamta część Europy mocno różni się od naszej rzeczywistości. Przerwy w dostawie prądu występują tam ciągle, nie tylko wieczorem. Tego typu niedogodności są tam normą. Na przykład

w czasie liczenia głosów bezpośrednio po otwarciu urn nastąpiło pierwsze tamtego wieczoru wyłączenie prądu na 20 minut, a potem wyłączano go co 50 minut.

■ **Na jednym z Pana zdjęć z Kosowa widziałam drzwi lokalu wyborczego, a na nich dwa znaki – zakaz palenia i zakaz wnoszenia broni.**

– Zakaz palenia jest tam łamany powszechnie. Ludzie palą wszędzie. Z tego, co wiem zaś, na Bałkanach noszenie broni jest powszechne. O ile mi wiadomo, większość składu komisji wyborczych stanowili byli partyzanci. Rozbrojenie, które nastąpiło po wojnie w Kosowie, miało dość umowny charakter. Dla nas Kosowo to całkowicie egzotyczne miejsce.

■ **Jakim wynikiem zakończyły się wybory w Kosowie?**

– Wybory zakończyły się sukcesem tych politycznych ugrupowań, które dążą do uzyskania przez Kosowo niepodległości. Osobiście uważam, że niepodległość tak małego państwa jest dyskusyjna. Opowiadam się jednak za nią, ponieważ koszty, jakie Europa i Narody Zjednoczone ponoszą dla obrony suwerenności Kosowa, są ogromne. Poza tym w ludziach głęboko tkwią zady. Bez odrębności państwowej ciężko będzie je zablźnić. Obawiam się, że ponowne włączenie do Serbii – nawet na zasadach dużej autonomii – znów zaowocowałoby gwałtownymi wydarzeniami.

Warto też powiedzieć, że w niektórych okręgach w wyborach do samorządów nie doszło do rozstrzygnięć z powodu zbyt niskiej frekwencji. Dlatego 8 grudnia odbyła się w Kosowie II tura wyborów samorządowych, w których, niestety – z powodu wcześniej zaplanowanych zajęć – nie mogłem już uczestniczyć.

■ **Czym zakończyła się praca międzynarodowej misji obserwacyjnej w Kosowie?**

– Złożyliśmy do Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych, a następnie do Rady Europy, uwagi. Osobiście nie miałem zastrzeżeń do transparentności wyborów. Natomiast pewne lokalne zwyczaje, jak na przykład głosowanie rodzinne czy wręcz klanowe, polegające na wspólnym wypełnianiu kart do głosowania, które nie mieści się w naszych standardach wyborczych, jest tam normą. Masowy też jest udział w wyborach asystentów, którzy wspomagają wyborców, często niepotrafiących się podpisać. Natomiast nie było wyczuwalne żadne zagrożenie ani głosowanie pod presją. Wydaje się, że nacjonalistyczne, postpartyzanckie byty polityczne dla wielu ubogich mieszkańców utożsamiają sen o potędze. W świadomości tych ludzi łatwiej być martwym bohaterem niż pracującym ojcem rodziny.

■ **Dziękuję za rozmowę.**

ROZMAWIAŁA EWA PARCHIMOWICZ

550-lecie Sulmierzyc

Gród Sulimira

Sulmierzyce to niewielkie, niespełna 3-tysięczne miasteczko, położone nad Czarną wodą wśród malowniczych lasów, na pograniczu województwa wielkopolskiego i dolnośląskiego.

Oddalone o 12 km na południowy-wschód od Krotoszyna leży przy drodze krajowej nr 444 wiodącej z Ostrowa Wlkp. przez Odolanów do Krotoszyna.

Położenie miasta na szlaku handlowym Kalisz – Wrocław sprzyjało rozwojowi osady. Staraniem starosty odolanowskiego, Mikołaja Gruszczyńskiego, na terenie trzech wsi królewskich: Starych i Modnych Sulmierzyc oraz Granowic, na mocy przywileju króla Kazimierza Jagiellończyka z 12 listopada 1457 r., powstało miasto królewskie. W związku z nadgranicznym położeniem około 1524 r. otwarto tu komorę celną, a w 1604 r. miasto otrzymało nowy przywilej prawa magde-

burskiego wydany przez króla Zygmunta III Wazę.

Jedyny taki ratusz

Centralnym i najważniejszym punktem miasteczka jest stary, prostokątny Rynek z pięcioma wylotami ulicznymi. Środek Rynku to zadrzewiony, ładnie utrzymany skwer – miejsce spotkań mieszkańców. Uwagę zwraca niewielki, dwukondygnacyjny ratusz z 1743 r. (taka data widnieje na portalu wejściowym i na chorągiewce wieży). Jest to jedyna drewniana budowla tego rodzaju w Wielkopolsce, z podcieniem na dębowych słupach i czterosпадowym dachem gontowym. Obecnie ratusz jest siedzibą

Muzeum Regionalnego Ziemi Sulmierzyckiej.

Sulmierzyce zawsze były miastem o zdecydowanie polskim charakterze,

Znać swoje korzenie

O nowszej historii Sulmierzyc można się było dowiedzieć na zorganizowanej w październiku br. sesji popularnonaukowej zatytułowanej „550 lat Sulmierzyc w historii państwa polskiego”. Zaproszeni profesorowie Uniwersytetu Poznańskiego i Warszawskiego oraz długoletni dyrektor Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu mówili o staropolskim okresie w dziejach miasteczka, o czasach pod zaborami, a także o momentach heroicznych Sulmierzyc, związanych m.in. z wybuchem powstania wielkopolskiego. Ilustracją referatów był krótkometrażowy film w reżyserii Piotra Słowikowskiego „Mundur powstańca”, który opowiadał o losach munduru sulmierzyckiego powstańca, Jana Banasiewicza.

Materiały z konferencji zostaną wydane drukiem. – *To była duża dawka wiedzy o historii Sulmierzyc; nawet lokalni patrioci, którzy interesują się miastem, dowiedzieli się wielu nowych rzeczy* – podsumował konferencję burmistrz Kalinowski.

Jubileuszowe plany

Pracowici i rzetelni mieszkańcy

Rozmowa z Idzim Kalinowskim, burmistrzem Sulmierzyc

■ W listopadzie minęło 550 lat od uzyskania przez Sulmierzyce praw miejskich. Jak świętowaliście tę rocznicę?

– W tym roku świętujemy kilka jubileuszy: oprócz rocznicy nadania praw miejskich obchodziliśmy 100-lecie straży pożarnej i z tej okazji nasza jednostka dostała sztandar ufundowany przez społeczeństwo. We wrześniu zaś nasz chór istniejący już 115 lat zorganizował przegląd chórów połączony z koncertami dla mieszkańców. W maju zorganizowaliśmy przegląd orkiestr dętych okręgu kalisko-ostrow-

skiego. 16–17 czerwca obchodziliśmy Dni Sulmierzyc. To były najważniejsze uroczystości, z bogatym programem muzycznym, artystycznym i *novum* – Wystawą Gospodarczą. Może uda nam się przywrócić tradycję sprzed lat organizowania wystawy przez Cech Rzemiosł Różnych. Sulmierzyce mają sporo rzemieślników, stąd zrodziła się inicjatywa przywrócenia tradycji po kilkunastu latach przerwy. W czerwcu zespół szkół przybrał imię Sebastiana Klonowicza – wywodzącego się z Sulmierzyc poety oświeceni-

wego, burmistrza Lublina i wykładowcy na Akademii Zamojskiej. W sierpniu mieliśmy dożynki połączone z tradycyjnym korowodem jako wyraz uznania dla trudu rolnika. W październiku natomiast odbyła się sesja popularnonaukowa dotycząca historii miasteczka. Podsumowaniem obchodów była uroczysta sesja Rady Miejskiej, która odbyła się w Święto Niepodległości, 11 listopada.

■ **Sytuacja ekonomiczna w Polsce w ostatnim czasie stopniowo się poprawia. Czy**

Prehistoria

Nazwa Sulmierzyce pochodzi od notowanego już w XIII w. imienia Sulimir. Według podania, był to założyciel osady i grodziska, którego ślady do dziś zachowały się w odległości około 3 km na północny zachód od miasta. Tam, wśród łąk, są pozostałości grodziska pierścieniowego, gdzie według legendy mieszkał założyciel Sulmierzyc. Zachowały się m.in. wały ziemne o średnicy 95 m. Kolejną atrakcją archeologiczną jest skupisko kurhanów przedhistorycznych. Badania archeologiczne prowadzone na początku XX w. potwierdziły istnienie tu 37 grobów z II okresu epoki brązu (1550–1300 lat p.n.e.).

a jego mieszkańcy brali udział w kolejnych zrywach powstańczych.

Walka o prawa

W czasie reformy terytorialnej w 1973 r. Sulmierzycycom odebrano prawa miejskie. Decyzja ta wzburzyła całą społeczność, która wykorzystowała wszystkie możliwości i formy nacisku, by przywrócić swojej miejscowości status miasta. Wysiłki te już po dziewięciu miesiącach doprowadziły do korzystnej decyzji władz centralnych i przywrócenia praw miejskich.

Miasteczko rolników

Dziś Sulmierzyce mają charakter rolniczy. Ponad 86 proc. obszaru miasta to użytki rolne. Gospodarstwa

w większości prowadzą produkcję wielokierunkową, co uwarunkowane jest tym, że większość z nich ma niewielką powierzchnię – poniżej 10 ha. Przemysł na terenie miasta reprezentuje zakład Spółdzielni Produkcyjno-Handlowej „EWA” produkujący słodycze. Ogółem zarejestrowanych jest tu 138 podmiotów gospodarczych.

Sulmierzyce z lotu ptaka.

Fot. Archiwum UM

zmiany na lepsze widać również z perspektywy mieszkańców Sulmierzyc?

– Sądzę, że tak – najbardziej wymiernym tego wskaźnikiem jest spadek bezrobocia. Na koniec 2006 r. wynosiło ono 7,6 proc., zaś w marcu obniżyło się do 3,4 proc. Uprawnienia do pobierania zasiłku dla bezrobotnych ma dziś tylko 17 osób, głównie kobiet. Nasze miasteczko ma charakter rolniczy, poprawia się więc kondycja finansowa gospodarstw, zwłaszcza tych prowadzonych przez młodych rolników. Nasi mieszkańcy są bardzo przedsiębiorczy, o czym świadczy fakt, że na 2790 osób zarejestrowanych jest aż 136 podmiotów gospodarczych. W ostatnich latach liczba nowo zakładanych firm jest dwukrotnie wyższa od tych, które się wyrejestrowują. Poza tym obserwujemy wzrost zainteresowania budownictwem indywidualnym, dysponujemy w pełni uzbrojonymi działkami pod indywidualne budynki mieszkaniowe oraz pod usługi i produkcję mniej uciążliwą. Jednocześnie przystąpiliśmy do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, przeznaczając

w jednym kompleksie ponad 40 ha pod działalność przemysłową. Tworzymy klimat przyjazny przyszłym inwestorom. Chcemy, by przedsiębiorcy decydujący się na zainwestowanie u nas, mogli to zrobić jak najszybciej, by droga od zamiaru do realizacji była najkrótsza i najmniej uciążliwa. Zamierzamy ściągnąć przemysł nieuciążliwy dla środowiska, bo mieszkamy w pięknym miejscu – przylegamy z jednej strony do terenów chronionych doliny Baryczy, z drugiej strony do dąbrów krotoszyńskich i nie chcemy tego zepsuć.

■ **Wasze miasteczko leży na pograniczu województw wielkopolskiego i dolnośląskiego. Z którym rejonem mieszkańcy czują się bardziej związani, bo choć należą do Wielkopolski, to bliżej mają do Wrocławia?**

– Bliżej mamy do Wrocławia i obserwujemy, że coraz więcej młodych ludzi studiuje tam i zostaje. Tradycyjnie jednak Sulmierzyce związane były z Wielkopolską i Poznaniem, bo kiedyś blisko nas przebiegała granica kraju i łatwiej było dotrzeć do stolicy Wielkopolski.

■ **Jakie są plany Pana Burmistrza na przyszłość, by mieszkańcom żyło się lepiej?**

– Bardzo ambitne – przede wszystkim zbudować kanalizację sanitarną i deszczową, rozwijać zielen miejską, modernizować i budować ulice i chodniki, no i zrewitalizować centrum miasteczka z zabytkowym ratuszem. Wreszcie – przygotować kolejne tereny pod rozwój budownictwa mieszkaniowego i usługi.

■ **Co już udało się zrobić?**

– Jest czym się pochwalić, choć burmistrzuję dopiero rok. Zrobiliśmy już kilka odcinków dróg i ulic, zmodernizowaliśmy oświetlenie w całym miasteczku, wymieniliśmy okna w zespole szkół, domu kultury, przychodni, przeprowadziliśmy remont zabytkowego wiatraka, odnowiliśmy elewację ratusza, wykonaliśmy awaryjne ujęcie na wodociągu miejskim, urządziliśmy plac zabaw przy przedszkolu. Chcę podkreślić, że udało się to dzięki zaangażowaniu i aktywności mieszkańców, bo to są ludzie naprawdę pracowici i rzetelni.

■ **Dziękuję za rozmowę.**

**Materiały o Sulmierzycach przygotowała
HANNA HENDRYSIĄK**

*Wraz z Zarządem Związku Miast Polskich
życzę
Wszystkim Prezydentom i Burmistrzom Miast,
Przewodniczącym Rad, Rådny
oraz Pracownikom Samorządowym*

*Radosnych Świąt Bożego Narodzenia.
Aby w te szczególne Dni ciepła i rodzinna atmosfera
wypełniała Państwa domy,
a czas spędzony przy świątecznym stole
przyniósł spokój i odpoczynek,
Na nadchodzący 2008 rok życzę pomysłności w pracy
na rzecz społeczności lokalnych
i poczucia dobrze spełnionego obowiązku.*

*Prezes Związku Miast Polskich
Ryszard Grobelny*

Wkładkę „Samorząd Miejski”, stały dodatek do „GSiA” wydawany raz w miesiącu, przygotowuje zespół Związku Miast Polskich: Ewa Parchimowicz – red. nac., Joanna Proniewicz, Andrzej Porawski – dyrektor Biura ZMP.
Wersja elektroniczna dodatku „SM” znajduje się pod adresem: www.miasta-polskie.pl/sm.html
Biuro Związku Miast Polskich, ul. Robocza 46a, 61-517 Poznań, tel. 0-61 633 50 50, fax 0-61 633 50 60, e-mail: redakcja@zmp.poznan.pl, strona internetowa: www.miasta-polskie.pl, www.polish-cities.pl, www.zmp.poznan.pl

**gazeta samorządu
i administracji**
gospodarka prawo finanse